

III. Kuyucular Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali - 31 Mayıs 2015

Sanatçıların ve Filozofların Ortak Görevi

Yazar Metin Bal¹

Sayın Efeler Belediye'si başkanı, saygıdeğer sanatçılar, değerli basın mensupları, güzide Kuyucular'ın aziz büyükleri, sevgili gençler, gül yüzlü çocuklar, hepimizi saygıyla sevgiyle selamlıyorum,

Kuyucular Uluslararası Kültür ve Sanat Festivali'ne üçüncü defa davet edilmekten dolayı ben ve felsefeci arkadaşlarım, sanatçı sayın Maksut KESİCİ başta olmak üzere, Efeler Belediyesi'ne ve bu festivalin organizasyonunda emeği geçenlere teşekkürlerimizi sunarız. Bugün, Gezi Direnişi'nin yıldönümü. Gezi Direnişi'nin tüm şehitlerini saygıyla anıyorum.

İzmir'den 30 felsefeci olarak aranızdayız. Felsefeci olduğumuzu söyleyince, çoğu zaman “siz ne iş yaparsınız? Kimsiniz siz?” şeklindeki sorularla karşılaşırız. Bugün bu sorulara şu da eklenebilir: “felsefecilerin sanat ile festival ile ne alakası var?” Biz felsefeciler, insanı insan yapan ayırt edici özellik olan “düşünme”nin ve “düşünce”nin hocalarıyız. Biz, düşünürlerin, sanatçılarla birlikte halkın gerçek dostları olduklarını düşünüyoruz. Bu nedenle, bugün burada, bir üniversite hocası olarak değil bir yurttaş olarak konuşmak istiyorum.

Siyasi iktidarlar bize, halka çoğu zaman şöyle derler: “yaptığımız şeyleri kabul edin! Ancak bu yaptığımız şeylerin gerçekte ne olduğuyla, onların nedenleri ve sonuçlarıyla ilgilenmeyin.” Biliyor musunuz, ülkemizde eğitim sisteminin en üst seviyesindeki en incelikli ve hassas işini yapan kimselerin, yani “düşünce hocaları” olan felsefecilerin, şu an bulunduğu kürsüden seslendiğim gibi, kamusal alanlarda reel, güncel siyasetle ilgili açıklamalar yapmaları yasaktır. Düşünür ve akademisyenlerle ilgili bu yasağa, son yıllarda sanat yoluyla iktidarı eleştiren sanatçıların sanat aktivitelerinin yasaklanması ve şiddetle cezalandırılmaları da eklendi. Bu böyleyken, iktidar mensupları her gün televizyonlarda ve başka medya araçları yoluyla “demokrasi”, “cumhuriyet”, “halk”, “özgürlük”, “eşitlik”, “güzellik”, “iyilik”, “doğruluk” ve “adalet” gibi anlaşılması derin felsefi düşünce ve sanatsal incelik gerektiren konularda rastgele ve hiçbir sağlam temele dayanmayan açıklamalar yapmayı büyük bir hararetle sürdürmektedirler. Siyasetçiler felsefi ve sanatsal duyarlılık gerektiren konuları yağmalayıp talan ederlerken, bu konularda açıklama yapması gereken asıl kişilere, düşünürlere ve sanatçılara siyaseti yasaklamış durumdadılar. Siyasetçiler bize diyorlar ki “o zaman atölyelerinizi kilitleyip, cübbenizi çıkarıp gelin!”. Bu ne demek? Kısaca açıklayayım: Bu, “Siyaset yapmak için doğruluğa, ahlaka, adalete, düşünceye

---

¹ Doç. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi Felsefe Bölümü öğretim üyesi. E-posta: balmetin@gmail.com, Web: www.metinbal.net

gerek yok!” demektir. Bu, “Erdem gömleklerini çıkarın, insanlığınızı bir tarafa bırakın, öyle girin siyasete.” demektir.

Halkı yönetmek ve devletin imkanlarından vatandaşlarımızı yararlandırmak belediye yönetimlerinden başlar. Belediye meclislerinde alınan kararlar ve bu karar vericilerin yurttaşların ortak yararına çalışıp çalışmadıkları son derece önemli bir konudur. Belediye meclislerinde yapılan bütçe görüşmelerinde Kültür ve Sosyal İşleri’ne ayrılan imkanlar eğer başka konulara ayrılan imkanların epey altında kalıyor ise, bu tür belediyelerin kendi bölgelerinin vatandaşlarının duyarlılığını işleme ve inceltme konusunda ihmalkar oldukları söylenebilir. Ancak, bu festivali Efeler Belediyesi’nin desteklediğini görüyorum. Büyük bir mutlulukla şunu söyleyebilirim ki böyle önemli bir kültür ve sanat etkinliğini destekledikleri için Efeler Belediyesi ülkemizin diğer belediyelerine örnek teşkil edebilir.

Halkımız cömerttir, güzellik uğruna her şeyini verir. Bizi güzel yönetsinler diye her şeyinizi vermediniz mi? Kıyma makinasına sokar gibi, gençlerimizi ve çocuklarımızı da vermedik mi? Gezi Direnişi’nde katledilenler bizim insanımız değil mi? Diğer taraftan, buna karşılık olarak, biz halk olarak neyle karşılaştık? Yalnızca daha acımasızca yönetilmeyi gördük.

Bizlerin temsilcisi olmak isteyenler ise, hala, bize güzellikler değil, bizi daha farklı şekillerde yönetmeyi vaad ediyorlar. Güzelim ülkeyi bir işkencehaneye çevirdiler. Bir zamanlar gülerken bizlerden oy dilenenlerin, keder ve zulümle yüzlerini bize döndüklerini gördük, hala görüyoruz. Bu böyle devam ederse sanırım yakın bir zamanda daha acımasız bir şekilde tekrar göreceğiz. Bizi yönetenlerin kendileri gizli işsizler olarak hiçbir işe yaramaz durumdalarken, bizlere, toplumun emekçilerine, çalıştırılmayanlara, işsiz bırakılmışlara, şimdi emekli olmuş, yoksulluk içinde yaşam mücadelesine devam eden yaşlı emektar atalarımıza, genç nesillere ve geleceğimiz olan çocuklara hiçbir değer vermiyorlar.

Şimdi, müsaadenizle bir benzetme yapacağım. Memleketi bir ressamın tuvali olarak hayal edelim. Hepimiz aynı resmi oluşturan parçalar olalım, milletvekilleri ve bizi yöneten kimseler de bu resmi çizmemize yardımcı olan kollarımız, yani fırçalarımız olsun. Şimdi gerçekte olan şey nedir? Onu söyleyeyim. Ülkemizde güzel beklentilerle devleti eline verdiğimiz bu fırçalar, memleket tuvaline çok çirkin resimler çizmektedirler. Gerçek sanatçıların ise elleri kesilmiş durumda. Kesik bir elden yeni bir el çıkar mı? İşte sanat böyle bir güce sahiptir, onun elinin nerden çıkacağı ve hangi derinliklere uzanacağı belli olmaz. Bana “dünya nasıl, nerede ve kim tarafından döndürülüyor?” diye sorsalardı, “Dünya bir sanatçının görünmez eliyle döndürülüyor.” derdim.

Bizi yönetenlere şunu soruyorum: Dünyanın en güzel memleketini yazarların, gazetecilerin, düşünürlerin, sanatçıların, yani güzel insanlarımızın hapishanesi haline nasıl getirdiniz? Bu durum çok utanç verici. Halkın tuvali karartılıyor. Ruhumuz, bedenimiz, doğamız,

suyumuz, havamız, masumiyetimiz, vicdanımız karartıyor ve her geçen gün daha da haysiyetsizleştiriliyor. Halkımız bir korku imparatorluğu içinde tır tır titiyor. Buna DUR! demeliyiz.

Bir ülkenin aydınlığı ve o ülkede cumhuriyet ve demokrasinin seviyesi, onun yöneticilerinin eleştiriye ve sanata gösterdikleri tahammülle ölçülür. Sanatçılar bizim neye dönüştüğümüzü ve neye dönüşüyor olduğumuzu bize en etkili şekilde anlatan kimselerdir. Peki, eleştiri ve sanat neden yasaklanıyor? Elbette, “tek tip insan yetiştirmek” amacıyla. Böyle bir amaç çok tehlikelidir. Tarihten biliyoruz ki tek tip insan yetiştirme ideali olan iktidarlar kendi ülkelerini kan gölüne çevirmişlerdir.

Bugün halkın gerçek dostları olan sanatçılar ve düşünürler ne istiyorlar? Biz, insanın insanı şiddetle, korkuyla ve ölüm ile tehdit ettiği bir ülkede değil, insanın insanı güzelliklerle karşıladığı bir ülkede yaşamak istiyoruz. Şimdi tekrar soralım, “en insani eylem nedir?” Elbette, yaşamı güzel bir şekilde yeniden üretmeye çalışmaktır. Bunu politikacılar, askerler, patron ya da matronlar değil ancak düşünür ve sanatçılar yapabilir. Şunu unutmayalım, en insancıl insan “yaşam gücünü destekleyen incelmış bir beğeni” anlayışına sahip kimsedir. Bu böyleyken, hiç, sanatçıya ve düşünüre, “sen muhalefet etmeyeceksin!” denir mi? Düşünür ve sanatçının bir işi var ise o da “muhalefet etmek”tir. Onların görevi her durumda doğru, iyi ve güzeli söylemeye ve ortaya koymaya çalışmaktır. Eğer içinde yaşadığımız düzen, gerçekten arzu ettiğimiz bir düzen olsaydı sanatçılar ve düşünürler işsiz kalmaz mıydı? Ayrıca, sanatçının ve düşünürün işi tam da onu işsiz bırakan bir düzen söz konusu olduğunda başlamıyor mu? Bir filozofa “sen böyle düşün!” Bir sanatçıya “sen şunu yap!” demek kadar saçma bir şey olabilir mi?

Değerli konuklar,

Sanatın karşı karşıya bırakıldığı sahte bir sorun var, bundan özellikle söz etmek istiyorum: Ülkemizde sanat sanki “din”e düşmanmış gibi bir algı yaratılmaya çalışılıyor. Peki soruyorum, dinin kendisinin dayandığı yapıtlar, kutsal kitaplar en güzel sanat yapıtlarından bir kısmı değil midir? Sanata düşman zihniyet, sanatın güzel bir yapıtı olan *Kuran*’ın “Bakara”’sına “makara” demedi mi? İşte bakın, iktidar sahipleri ne yapmaya çalışıyor: halkın gönlünde güzellik ve insan sevgisi yerine nefret, keder ve nifak tohumları büyütüyorlar. Ben ülkemize baktığımda, en kutsal değerleri yıpratılmış, bir çıkmaza “mahkum” edilmiş ve seçeneksizlik sendromuna itilmiş, haysiyetsizleştirilmeye çalışılan bir halk görüyorum.

Ülkemizde iktidar sahipleri çoğu zaman maalesef zenginlik, şan ve şöhret peşinde koşmuşlardır ve ne yazık ki durum hala böyledir. Ancak adı bugüne kalan hiçbir sanatçının ya da

düşünürün amacı şan ve şöhret, maddi zenginlik olmamıştır. Neden peki? Çünkü düşünür ve sanatçılar daha şimdiden bolluk içindedirler, yürüdükleri yolu hazinelerden ibaret görürler. Onlar hazineler içinde, ışık içinde ışığı aktararak yürürler. Kendi toplulukları için sanatçıların ve düşünürlerin biçim vererek geliştirdiği şeye “uygarlık” diyoruz. Düşünürler ve sanatçılar olarak zenginliğe önem vermiyoruz, ancak elbette birtakım değerlerle yaşamımızı sürdürmeye çalışıyoruz. En azından yaşam hakkının en üstün değer olduğunu biliyoruz. Barbarlıkla uygarlığı ayıran şey, değerlerin zarar görme durumunda bu değerleri koruma adına “şiddet”in nasıl yönetildiğidir. Suç ve ceza sisteminde şiddeti dizginlemenin en önemli ölçütü ise bütün gücümüzle “adalet” arayışını sürdürmektir. Böylece bağlı kalmamız gereken hukuktan hakkaniyet prensibini dışlamamış oluruz ve toplumu oluşturan insanlarımız da kendilerinin haksızlığa uğruyor olmadıklarından emin olarak haysiyetlerini yüksek, başlarını dik, vicdanlarını rahat tutabilirler.

Değişip dönüşmeye ruhumuzun derinliklerinden başlarız. Ruhumuz ise iktidarın kollarının yetişemeyeceği kadar derindir. İşte o derinliklere yalnızca sanatçılar inebilir. İktidar normal şartlar altında kabul edilir olmayan, teknik olmayan ikna yollarıyla, şiddetle ve keyfi karar verilmiş yazılı yasalarla, halkı zorla değiştirmeye çalışırken, sanatçılar bu işi özgürce yaparlar. Üstelik sanatçıların yapıtlarını varlığımızın en gizli ve mahrem konularını dile getirmek için kullanırız. Peki, sanatçıların sanat yapıtlarıyla neler yapabiliriz? Aşkımızı ifade etmek için bir şiir göndeririz, yüreğimizi parçalayan bir acıyı anlatmak için bir ağıt yakarız, mutluluğumuzu ifade etmek için bir şarkı söyleriz, dostluk kadehlerimizi yüreğimizden taşan güzelliklerle şereflendiririz. Sazımızı dert duvarımıza, tuvalimizi tutku şövalyesine asarız. Şimdilik kayıp dilsiz olan parçada kendimizi bulup anlatmak için bir taşı yontarız. Sanat yapıtlarını alıp, onların bizi hiçbir engel olmaksızın izleyebilecekleri evlerimizin köşe başına koyar, şehirlerimizin meydanlarına dikeriz. Sanatçıların yapıtlarını, ruhumuzun derinliklerinde, farkına varmaksızın ancak isteyerek bizi etkilemeleri için bir arzu yolculuğuna uğurlarız.

Şu, resmini en başta gördüğünüz adam, filozofların ustası Platon şöyle diyor: “Ey, sanatçılar ve düşünürler hakikati, güzelliği ve iyiliği kendinize saklamayın. Orada, dışarıda durakalmayın, dönün mahkumlar arasına, dönün zindanda yaşayan yurttaşlara ve gerçek ışığı gösterin onlara.”

Değerli konuklar,

Bugün unutulmuş değerleri hatırlayalım. Gülmeyi, eğlenmeyi, sevmeyi hatırlayalım. Soru sormayı, düşünmeyi, kendimizi ifade etmeyi, birbirimizi dinlemeyi, farklı olan ile diyalog kurabilmeyi, güzellikleri, iyiliği, erdemleri, doğruluğu, adaleti, yüce gönüllüğü, ölçülülüğü, cesareti,

aklıbaşındalığı, cömertliği, alçakgönüllüğü, nihayet “mutluluğu” ve “insan sevgisi”ni hatırlayalım. Bu konularda bir katkısı olacak kimseler bugün tüm marifetlerini bize gösterebilirler. Halkımız aldatılmaktan yoruldu. Bugün eğlenmek istiyoruz.

Sözlerimin sonuna gelirken, size, bu gösterilecek, söylenecek güzel şeylere dikkatle bakıp bu güzelliklerden payınızı almanızı öneririm. Nitekim, güzele bakmak, doğruyu dinlemek ve iyi olanı yapmak en insani eylemlerdir.

Son söz olarak, Felsefe Zamanı topluluğu olarak bizler tüm katılımcıları sevgi ve saygılarımızla selamlayarak güzel bir gün diliyoruz.